

91672R

NEW ZEALAND QUALIFICATIONS AUTHORITY
MANA TOHU MĀTAURANGA O AOTEAROA

QUALIFY FOR THE FUTURE WORLD
KIA NOHO TAKATŪ KI TŌ ĀMUA AO!

COMMON ASSESSMENT TASK

Level 1 Lea Faka-Tonga, 2018

91672 Demonstrate understanding of a variety of Lea Faka-Tonga texts on areas of most immediate relevance

9.30 a.m. Wednesday 19 September 2018
Credits: Five

RESOURCE BOOKLET

Refer to this booklet to answer the questions for Lea Faka-Tonga 91672.

Check that this booklet has pages 2–5 in the correct order and that none of these pages is blank.

YOU MAY KEEP THIS BOOKLET AT THE END OF THE EXAMINATION.

FIRST TEXT: *Tohinoa*/Diary Entry

Read the text below. Use it to answer Question One.

Lau 'a e kongā tohi 'i lalo'. Ngāue'aki ia ke tali 'a e Fehu'i 'Uluaki'.

Ko 'eku Fa'ee'

Na'a' ku hū atu mo 'eku fa'ee' ki ha fale kai. Na'a' ku taki pē hono nima' he 'oku 'ikai lava 'o luelue pē 'iate ia he na'e motu hono nima to'omata'u' 'i ha fakatu'utāmaki na'e hoko 'i honau falengāuee'. 'I he maaui 'ema me'akai' ki he tēpile', na'a' ku fai 'ema lotu pea ma toki kai. Ne kamata ke sio mai e kakai 'i he fale kai', he ko 'eku fa'ee' 'oku 'ikai lava 'o ngāue'aki hono nima to'ohema'. Na'e mahua 'ene me'akai' 'i hono vala' pea tau 'i hono kou'ahē'.

Na'e tuku 'eku kai' ka u fafanga fakalelei ia mo talanoa fiefia pē ki ai. Na'a' ku taki mai leva 'eku fa'ee' 'o fufulu hono mata', pea' u to'o e me'akai ne tau 'i hono kofu'. Na'a' ku totongi 'ema kai' pea' u taki mai ke ma foki ki 'api. 'I he'ema luelue taimi si'i mai mei he fale kai', ne ui mai ha tangata,

"Sione! Tatali mai!"

Na'a' ne fakamālō mai kiate au pea'u 'eke ange.

"Masi'i Tēvita! Ko e hā 'oku' ke fakamālō mai ai' ko e hā ha me'a na'a' ku fai 'oku fakamālō'ia ai au'?" Na'a' ne pehē mai leva.

"Ne fakalongolongo e kakai kotoa 'i he fale kai' 'o sio ki he me'a na'a' ke fai' pea 'oku ou tui na'a nau ako mei he ngaahi me'a na'a' ke fai ki ho'o fa'ee'."

Na'a' ku fakamālō kia Tēvita pea' u tala ange ki ai, "ko hoku fatongia totonu pē ke fai ki he'eku fa'ee' he 'oku 'ikai haku tokoua pe tuofefine.

Na'a' ku tangi 'i he'eku sio ki ai' pea' u toe fiefia pē he 'oku kei mo'ui ke u sio ma'u pē ki ai.

SECOND TEXT: *Hiva*/Song

Read the lyrics of the song below. Use them to answer Question Two.
Lau 'a e lea 'o e hiva 'i lalo'. Ngāue'aki ia ke tali e Fehu'i Ua'.

'Ofa 'i 'Api

'Oku masani 'a e me'a kotoa

Ka 'i ai 'a e 'ofa' 'i 'api

Fiefia 'a e me'a kotoa

Ka 'i ai 'a e 'ofa' 'i 'api

'Aho melino 'a e fāmili'

Hā mai 'a e fe'ofa'ofani'

Hanga 'alu pē 'a e taimi'

Ka 'i ai 'a e 'ofa' 'i 'api

'Oku fiefia 'a e fāmili'

Ka 'i ai 'a e 'ofa' 'i 'api

'Ikai ke fehi'a pe meheka

Ka 'i ai 'a e 'ofa' 'i 'api

'Oku 'alaha ai 'a e lose'

Ko e kakala lelei 'o māmani

Fakafiefia ki he mo'ui'

Ka 'i ai 'a e 'ofa' 'i 'api

'Ofa mai 'a e langi' kotoa

Ka 'i ai 'a e 'ofa' 'i 'api

Fonu 'a māmani he 'ofa'

Ka 'i ai 'a e 'ofa' 'i 'api.

THIRD TEXT: *Tohitapu 'a Mama' / Mama's Bible*

Read the text below. Use it to answer Question Three.

Lau 'a e konga tohi 'i lalo'. Ngāue'aki ia ke tali 'a e Fehu'i Tolu'.

'I he ta'u 85 'emau fa'ee' na'a mau talanoa ki ha me'a'ofa ke foaki ma'ana.

Tomu: Kuo' u 'osi langa e fu'u fale lahi 'o Mama ke nofo tokotaha pē ai.

Soni: Kuo' u 'osi kumi 'e fu'u kā 'otomētiki 'a Mama ke 'alu holo ai 'o fai mai 'ene fakatau'.

Koli: Kuo' u 'osi langa e fale faiva 'i he fale' ke sio faiva pē ai 'a Mama mo hono ngaahi kaungāme'a'.

Pila: 'Oku sai'ia 'a Mama he lau tohitapu' ka 'oku 'ikai ke toe lava ia 'o lautohi he 'oku 'ikai sai 'ene sio'. Na'e talamai 'e he faifekau' 'oku 'i ai e ki'i manupuna 'oku' ne lava 'o lau kotoa e tohitapu' ka 'oku mamafa hono fakatau'. Te u totongi e pa'anga lahi ki he siasi' he ko e tala ange pē 'e Mama e veesi' kuo lau mai ia 'e he ki'i manupuna'.

THIRD TEXT (continued)

'I he 'osi 'a e fai'aho' ne tufa atu leva 'e Mama 'ene fanga ki'i tohi Fakamālō.

Tomu,

Ko e loki pē 'e taha na'a' ku nofo ai' ka na'a' ku tafi kotoa e ngaahi loki',

Mālō.

Soni,

'Oku ou motu'a ke u toe 'alu holo, ko 'eku fakatau' 'oku totongi pē e tokotaha ke ne 'omi.

Mālō.

Koli,

Ko e fale faiva' 'oku sio faiva ai e toko 50 ka kuo mate kotoa hoku ngaahi kaungāme'a'. 'Oku 'ikai ke u lava 'o fanongo pea kamata ke u kui foki. 'Oku 'ikai ke u ngāue'aki 'e au.

Mālō.

Pila,

Ko koe tokotaha pē na'a' ke 'ilo'i lelei e me'a'ofa ke 'omi ma'aku'. Na'e fu'u ifo 'aupito e moa-Tonga'.

Mālō 'aupito.

'Ofa atu,

Mama.

